

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه ۲ آبان ماه ۱۳۱۰ * (۱۲ جمادی الاخری ۱۳۵۰)

فهرست مذاکرات

۱) تصویب صورت مجلس	۵) تصویب لایحه راجع بموارض صدوری میش و فوج
۲) تصویب چند فقره مرخصی	۶) شور و تصویب لایحه اعتبار راه آهن
۳) شور و تصویب لایحه اختیارات کمیسیون عدلیه	۷) تقدیم يك فقره لایحه از طرف آقای وزیر عدلیه
۴) شور اول لایحه معافیت گمرکی ادوات دقم ملخ	۸) موقع جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس يك ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای دادگر تشکیل گردید

صورت مجلس روز یکشنبه بیست و پنجم مهر ماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند ***

(۱ - تصویب صورت مجلس)

رئیس - قبل از تصویب صورت مجلس يك مختصر
اشتباهی شده است که برای تصحیح آن باید باستحضار آقایان
برسانم در موقعیکه برخصی آقای میرزا حسینخان
فاطمی و آقای میرزا محمد حسین نواب و آقای فروزی
رای گرفتهیم تاریخ مرخصی آنها اشتباه شده بوده است در
کتابت بجای ۲۵ شهریور بایستی بنویسیم ۲۵ مهر در
باره آقای فاطمی و آقای میرزا محمد حسین نواب باید
بجای ۲۷ مهر بنویسیم ۲۰ شهریور و در مرخصی آقای
فروزی بجای ۱۸ شهریور باید بنویسیم ۲۵ شهریور .
تا این اشتباهاتی که در کتابت کرده بودند بعد تصحیح
شود در صورت مجلس نظری نیست (خیر) صورت
مجلس تصویب شد
[۲ - تصویب چند فقره مرخصی]
رئیس - چند فقره خبر از کمیسیون عرایض و مرخصی
رسیده است قرائت میشود
خبر مرخصی آقای افسر
آقای افسر نماینده محترم بواسطه ادامه کسالت تقاضای

* عین مذاکرات مشروح پنجاه و یکمین جلسه از دوره هشتم تقنینیه . (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)
دائرة تد نویسی و تحریر صورت مجلس

غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده است .

غائبین با اجازه : آقایان - ملک مدنی - حاج میرزا حسینخان فاطمی - آشتیانی - رهبری - اسدی - حیدری - آصف - سید کاظم پردی
غائبین بی اجازه - آقایان : حاج میرزا حبیب الله امین - اورنگ - عراقی - دکتر طاهری - اعظم زنگنه
تقاة الاسلامی - حاج حسین آقا مهدوی - مجدضیائی - معتمد سنک - میرزا محمدخان وکیل - عدل - روحی - میرزا محمد تقی بروجردی
حاج علی اکبر امین - آقا رضا مهدوی - بیات ما کو - افسر - حکمت - اسمعیل خان قشقائی - حاج قسلا حسین ملک
دیرآمدگان بی اجازه - آقایان - مسعود ثابتی - قوام

یکماه دیگر تمدید مرخصی از تاریخ ۲۰ شهریور ۱۳۱۰ نموده و کمیسیون هم با تقاضای ایشان با اختصاص يك عشر از مقرری اینمدت برای تعمیر مقبره حد الله مستوفی موافقت و راپرت آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم مینماید

رئیس - موافقین با مرخصی آقای افسر قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

خبر مرخصی آقای مجد ضیائی

آقای مجد ضیائی نماینده محترم که از چهل روز مرخصی خودشان استفاده نکرده اند مجدداً تقاضای ۴۰ روز مرخصی از تاریخ ۲۰ مهر ماه ۱۳۱۰ با تخصیص یکعشر از مقرری اینمدت بمریضخانه حضرت عبدالعظیم (ع) نموده کمیسیون هم با تقاضای ایشان موافقت و راپرت آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید.

رئیس - موافقین با مرخصی آقای مجد ضیائی قیام فرمایند.

(اکثر برخاستند)

رئیس - تصویب شد.

خبر مرخصی آقای حاج علی اکبر امین

آقای حاج علی اکبر امین نماینده محترم بواسطه کسالت مزاج تقاضای یکماه دیگر تمدید مرخصی از تاریخ ۲۳ شهریور ۱۳۱۰ با تخصیص يك عشر از مقرری اینمدت بمریضخانه حضرت عبدالعظیم (ع) نموده و کمیسیون با تقاضای ایشان موافقت و راپرت آنرا به مجلس شورای ملی تقدیم مینماید.

رئیس - آقایانیکه با مرخصی آقای حاج امین موافقت دارند قیام فرمایند

(غالب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

خبر مرخصی آقای عدل

نماینده محترم آقای میرزا بوسف خان عدل بواسطه کسالت مزاج و لزوم مسافرت با اروپا جهت معالجه از تاریخ

حرکت تقاضای چهار ماه مرخصی نموده اند - کمیسیون با اختصاص يك عشر از مقرری اینمدت بمصرف مریضخانه حضرت عبدالعظیم با تقاضای ایشان موافق و اینك خبر آنرا تقدیم میدارد.

رئیس - موافقین با مرخصی آقای عدل قیام فرمایند (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد.

خبر مرخصی آقای امیر ابراهیمی

آقای امیر ابراهیمی نماینده محترم تقاضای ۲۴ روز تمدید مرخصی از تاریخ ۲۷ شهریور ۱۳۱۰ با تخصیص یکعشر از مقرری اینمدت بمریضخانه حضرت عبدالعظیم (ع) نموده و کمیسیون هم با تقاضای ایشان موافقت و راپرت آنرا تقدیم مجلس شورای ملی میدارد.

رئیس - موافقین با مرخصی آقای امیر ابراهیمی قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

خبر مرخصی آقای اسکندری

آقای اسکندری نماینده محترم بواسطه کسالت از تاریخ انقضای مرخصی سابق خود تقاضای ۲۰ روز تمدید مرخصی نموده اند - کمیسیون با اختصاص يك عشر از مقرری این مدت بمصرف مریضخانه حضرت عبدالعظیم با تقاضای ایشان موافق و اینك خبر آنرا تقدیم میدارد.

رئیس - موافقین با مرخصی آقای اسکندری قیام فرمایند (اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. برای استحضار آقایان سابقه میدهم اغلب این مرخصیها مربوط بگذشته است و تأثیری در اکثریت کثونی و آینده مجلس ندارد (صحیح است) آقای وزیر عدلیه.

[۳ - شور و تصویب لایحه اختیارات کمیسیون عدلیه]

وزیر عدلیه - بطوریکه خاطر آقایان نمایندگان محترم مستحضر است اختیاراتی که همیشه بکمیسیون عدلیه

رئیس - تصویب شد. ماده واحده مطرح است آقای ملک زاده.

ملک زاده - عرض کنم عرایضی که بنده در اطراف اختیاری که برای کمیسیون عدلیه تقاضا شده است میکنم شاید علی را که خودم ذکر میکنم غیر منتظره باشد اولش رأیی است که فراقسیون محترم نسبت باین قسمت دادند و رأی فراقسیون مطاع است و مخصوصاً برای بنده همیشه هست.

دوم همینطوری که مکرر در اینجا گفته شده است احتیاجی است که مملکت بوضع يك سلسله قوانین زیادی دارد که غیر عملی است این قوانین در مجلس طرح شود سوم حقیقه مساعی که در این مدت از طرف آقای وزیر عدلیه و دولت و ربط عدالت و وضع بعضی از قوانین فوق العاده مفید در مملکت شده است بعقیده بنده موافقت هر ذبطرفی و هر علاقمندی را متوجه و ایجاب میکند یکی دیگر اینکه بنده هیچوقت شخصا عادت نداشتم در اموری که اطلاع زیاد ندارم اظهار عقیده کنم و چون در مسائل قضائی هم اطلاعات بنده خیلی خیلی محدود است و اطلاعاتی ندارم که در مسائل قضائی اظهار عقیده بکنم و علت هم این است همینطوری که از طرف مردم اختیار و حق وضع قوانین داده شده است حقیقه مردم هم باید ناظر اعمال مجلس باشند و قضاوت بکنند عملیات مجلس شورای ملی را بعقیده بنده همین قضاوت عمومی است که دولت و مجلس و بالاخره همه مؤسسات را سوق به نیکوکاری میکند. مجلس شورای ملی که يك همچو حق و اختیار فوق العاده بکمیسیون عدلیه داده است در وضع قوانین البته باید ناظر عملیات و طرز فکر کمیسیون باشد و در نتیجه تقسیم یا تنظیم کمیسیون عدلیه را متوجه بعملیات خود کند و بعقیده بنده در اینموقع مناسبترین مواقع است. قوانینی که از طرف آقای وزیر عدلیه تا بحال پیشنهاد بمجلس شورای ملی شده است یا میشود یا از طرف دولت البته دو نوع است. يك نوع از قوانین هست که در درجه اول از اهمیت واقع است و آن عبارت از قوانینی است که

داده میشود از برای همان کمیسیون است پس از آنکه کمیسیون دوره اش تمام شد و باتمام رسید بعد از تجدید انتخاب همیشه يك لایحه جدیدی تقدیم میشود و تقاضا میشود از مجلس که اختیاری بکمیسیون بعد داده شود بنده هم از همین نقطه نظر لایحه از برای اختیارات کمیسیون عدلیه با قید دو فوریت تقدیم میکنم.

ساحت محترم مجلس شورای ملی

نظر باینکه مقننی است لوائح پیشنهادی وزارت عدلیه قبل از اینکه در مجلس شورای ملی طرح و تصویب گردد مطابق سوابق موجوده در کمیسیون قوانین عدلیه مطرح و بعد از تصویب کمیسیون بموقع اجرا و آزمایش گذاشته شود تا پس از رفع نواقص ثانیاً بمجلس شورای ملی پیشنهاد گردد لذا ماده واحده ذیل راجع باختیارات کمیسیون فعلی قوانین عدلیه با قید دو فوریت پیشنهاد و تقاضای تصویب آن میشود.

ماده واحده - وزیر عدلیه مجاز است لوائح قانونی را که بمجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین عدلیه بموقع اجراء گذارده و پس از آزمایش آنها در عمل نواقصی را که در ضمن جریان ممکن است معلوم شود رفع و قوانین مزبوره را تکمیل نموده ثانیاً برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد نماید لوائح مزبوره در کمیسیون مطرح و پس از شور اول طبع و توزیع خواهد شد تا نمایندگان نظریات خود را در موضوع لایحه در ظرف هشت روز از تاریخ توزیع بکمیسیون بدهند و شور دوم بعد از انقضاء هشت روز بعمل آید.

رئیس - فوریت مطرح است. اشکالی نیست موافقین با فوریت قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. فوریت ثانی مطرح است در آنهم اشکالی نیست موافقین قیام فرمایند.

(اکثر برخاستند)

دکتر ملک زاده - بنده معتقدم در رویش هم زدو خورد کردم.
کازرونی - شما بهتر از محمد ابن عبدالله نمیدانید
(صدای زنگ)

رئیس - آقای کازرونی رعایت بفرمائید جنابعالی هم
آقای دکتر ملک زاده از موضوع خارج نشوید صحبت از
ارجاع کار بکمسیون عدلیه است.

دکتر ملک زاده - بنده هم در همین قسمت و راجع
بکمسیون عدلیه میگویم که در این قسمت مخصوصاً اگر
نظر آقایان باشد بنده يك تبصره پیشنهاد کردم و این
تبصره هم خیلی مورد توجه مجلس بود و در خارج هم
من هر کس را دیدم نسبت باین عقیده ترغیب و تشویق
میکردم و آن عبارت بود از تصدیق صحی که اشخاصیکه
مبادرت به ازدواج میکنند تصدیق صحی ارائه بدهند و
متأسفانه چون بنده دائماً تصادف باین قسمت دارم و میبینم
شکایتها و بدبختیهای زیادی اینموضوع برای مردم تولید
کرده است يك همچو پیشنهادی تقدیم کردم و بتوسط
رئیس محترم کمسیون عدلیه پیشنهاد کردم و بدبختانه
کمسیون اینموضوع را که نه بکهنه پرست ها نه متجددین
نه به امور سیاسی مملکت بهیچیک از این مسائل ارتباط
و تماس نداشت و جز نفع عامه چیز دیگری درش نبود
متأسفانه کمسیون مورد توجه قرار نداد آن پیشنهاد بنده
را. این است که بنابر حقی که دارم که مجلس حق دارد
نظارت در امور و عملیات کمسیون عدلیه داشته باشد
زیرا کمسیونهای دیگر البته مطالبی که در آنجا هست
و فحش شور در می آورند بمجلس آورده میشود راپورتش
و در اطرافش اظهار عقیده میشود ولی کمسیون عدلیه يك
استقلالی دارد از این جهت خواستم که نظر خودم را
عرض کرده باشم و توجه کمسیون را به اینموضوع
معطوف کرده باشم و بنا بر این همینطوریکه تاحال هم این
نظر بوده است و عمل هم شده است تاحدی يك قوانین
که در درجه اول اهمیت واقع است بمجلس بیاید و در
مجلس مورد مطالعه و مباحثه واقع شود و یا اینکه
آقایانیکه در کمسیون عدلیه عضویت دارند بیشتر متوجه

تماس با زندگانی عمومی دارد از يك جهة و از جهة
دیگر تماس با ترقی و تعالی مملکت دارد البته این قوانین
هیچ جای شبهه نیست که اهمیتش بیش از قوانینی است
که تماس با زندگانی عمومی ندارد. من جمله قوانینی که
فوق العاده اهمیت دارد قانون سجل احوال است که
اخیراً يك اصلاحاتی درش شده است و شاید لایحه اش هم
امروز مطرح شود از جمله قوانینی که البته همه انتظار
داریم که کمسیون عدلیه که دارای حق و اختیار قانون
گذاری و وضع قانون دارد. قوانینی که در آنجا تقدیم
میشود و از مجلس راجع میشود بکمسیون باید کاملاً
مورد مطالعه و مذاقه قرار بدهد و به بهترین وضعی که
برای مملکت و عامه نافع است این قوانین را اصلاح بکنند
و بالاخره تصویب بکنند. و یا لاقلاً اگر این کار را نمیکند
فناخت بکنند باینکه آن قانون را که از طرف دولت پیشنهاد
میشود آن قانون را دیگر بيك صورت بدتری (چون بنده
همیشه عقیده ام را گفته ام) و يك صورت دیگری که
بعقیده بنده کمتر نافع است آن قانون را در نیارود یکی
از قوانینی که متأسفانه آن سبب شد که من در اینجا
اطهار عقیده بکنم که اخیراً هم در مجلس گفتم و باز هم میگویم
که کاملاً با ترقیات مملکت و زندگانی عمومی تماس داشته
است قانون ازدواج است بعضی از قوانین است که اگر تاریخ
ملل بتاریخ تمدن ملل مراجعه کنند می بینند که وضع این
قانون جزو افتخارات اولیه آن ملت محسوب است بخوانید
البته خواننده آید قوانین رم را بخوانید مخصوصاً تغییراتی را
که در امر ازدواج سنای رم داده است یکی از افتخارات
بزرگ رم است و همینطور سایر ممالک متمدنه ...

کازرونی - آن رم است آقا

دکتر ملک زاده - حالا آقا عقیده دارند که دختر ۹ ساله
شوهر کند آن عقیده و مطلب دیگری است ولی بنده
عقیده ام این است که باید رشد صحی و بلوغ صحی را
پیدا کند ...

کازرونی - شما اینطور میل دارید که دخترها شوهر
نکنند نمیشود (همهمه نمایندگان) (زنگ رئیس)

بان مسئولیتی که در مقابل تجدد و در مقابل ترقیات
و در مقابل تمدن و در مقابل هزار چیزهای دیگر که در
مملکت دارند باشند.

وزیر عدلیه (آقای داور) - بیانات نماینده محترم بیشتر
جنبه تذکر را داشت و عنوان مخالفت نمیتوانیم اسمش
را بگذاریم. چون ایشان بنظرشان يك مسائلی رسید که
بکمسیون عدلیه پیشنهاد کنند و تذکر بدهند. بنده که
چندین دوره است با کمسیون عدلیه کار کرده ام و اغلب
هم اکثریت همان آقایان هستند که حالا هم هستند خودم
را از نقطه نظر حق شناسی مکلف میدانم که اینجا عرض
کنم که بهترین ترتیبی که ممکن است يك کمسیون کار کند
با علاقمندی با دقت با مطالعه تمام اطراف يك مسئله بدون
اینکه نظر های شخصی مداخلت داشته باشد. همینطور
بوده است که کمسیون کار کرده است و بنده بنام دولت
تشکر میکنم و اگر لواجیحی رفته است آنجا و تغییراتی داده
شده است تغییراتی بوده است که با موافقت دولت شده است یعنی
لایحه را که خود بنده پیشنهاد کردم بعد با مذاکراتیکه شده
است ممکن است حاضر شدم و متقاعد شده ام که تغییراتی بدهم
و اینکه آقا فرمودند کمسیون اقلاً بدتر نکند کار را
و لایحه را خراب نکند این را حقیقه يك قدری بی
اضافی میکنند کمسیون همیشه سعی کرده است و پیشنهاداتی
را که ما کرده ایم با فکر های بهتر و سهلتر نواقضش را
رفع کرده است و خراب نکرده است و هیچوقت بنده
خاطر ندارم که يك مطلبی در کمسیون رفته باشد و صرف
از نقطه نظر اکثریت و اقلیتی کار گذشته باشد. ما همه
نظر داشته ایم که همیشه همدیگر را متقاعد کنیم و باین
ترتیب کار کرده ایم و اما راجع باینموضوعی که مذاکره
کردند آن را بنده عرض میکنم که بنده در اصل قضیه
معتقد بودم که پیشنهاد کرده بودم لایحه ازدواج را و
اگر معتقد نبودم مسلم است که آن لایحه را نمی آوردم
ولی با در نظر گرفتن اینکه در مسئله ازدواج در هر
يك از نقاط عالم همیشه با يك ملابمت و تدریج و بيك

شکلی که نوبی اذهان تزند و بر خلاف عادت زیاد نباشد
کار میکنند با این نظریات با این اظهاراتی که از طرف
کمسیون راجع باینموضوع شد بنده خودم معتقد شدم و
موافق شدم که فرمول را تغییر بدهم بنا بر این میشود
گفت که بنده بدبخت بی زبان دست و پا شکسته را کمسیون
انجا خفه گیر کردند. بنده خودم بعد از آنکه لایحه آوردم
و این اظهارات شد معتقد شدم که باین شکل در آوریم.
اما در خانمه عرض میکنم که آقا تصور نکنند که اگر آن
لایحه را که بنده آورده بودم بمجلس آمده بود خیلی از این
صورتی که کمسیون بهش داده بود بمعنی که بنده و ایشان
حساب میکنیم بهتر شده بود این را بنده از فرمایشاتی که
بین ایشان و آقای کازرونی ردو بدل شد کان میکنم که يك
میزانی بدست شما آمده باشد (خنده نمایندگان) حالا
خواهش میکنم که بیشتر از این در اینموضوع مذاکره
نشود برای اینکه این موضوع خارج از اصل لایحه است
که بنده پیشنهاد کرده ام و مطرح است (صحیح است)
بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

فهیمی - کافی نیست

رئیس - چرا کافی نیست بفرمائید

فهیمی - بنده يك تذکراتی را اینجا لازم میدانم عرض کنم
اگر آقایان اجازه بفرمایند عرض می کنم
(چند نفر از نمایندگان - بفرمائید)

فهیمی - اولاً آقایان مطمئن باشند تذکرات بنده
از نوع تذکرات آقای ملک زاده نیست (خنده نمایندگان)
بلکه عقیده دارم این ترتیبی که برای وضع قوانین
کمسیون عدلیه معمول شده است این بهترین ترتیب است
علاوه بر اینکه بطوریکه آقای وزیر عدلیه فرمودند مجلس
قانونی هم وضع کرد که راپورتهای کمسیون را منتشر کنند
تا آقایان قبلاً مطالعه کنند و پس از هشت روز عقیده خودشان
را بکمسیون اطلاع بدهند. اگر بعضی از آقایان نخواسته
اند بخودشان زحمت بدهند و بی اطلاع مانده اند تقصیر
خودشان است دیگر چه ربطی بکمسیون دارد. حقیقه
بنده چند مرتبه خودم در کمسیون بودم يك موافقت کاملی

بین آقای وزیر عدلیه و اعضاء کمیسیون بوده است که هیچ مناقشه بین اینطرف و طرف دیگر نیست فقط چیزی را که بنده میخواهم عرض کنم این است که بعضی از قوانین بنظر بنده راجع بکمیسیون عدلیه یا اساساً نیست یا به تنهایی بکمیسیون عدلیه مراجعه نمیشود بلکه بکمیسیون های دیگر هم ارتباط پیدا میکند مثلاً وضع يك عوارضی برای شرکات ها این يك مالیاتی است يك عوارضی است که بر قرار میشود مجازاتی نیست که بکمیسیون قوانین عدلیه مراجعه شود یا مثلاً علائم صنعتی و تجارسی این يك موضوعی است که بکمیسیون اقتصاد و عمل تجارت بیشتر مربوط است تا بکمیسیون عدلیه و همینطور راجع به بیمه . در آن ادوار اولیه چون کمیسیون عدلیه بیشتر صلاحیت داشت از برای این مسائل و کمیسیون فوائد عامه شش نفر بیشتر نبود قانون شرکتهای باین مناسبت بکمیسیون عدلیه مراجعه شد اما اساساً از لحاظ اصول تشکیل شرکت های تجارتنی بکمیسیون تجارت و اقتصاد بیشتر مربوط است تا بکمیسیون عدلیه . ممکن است در این ضمن ها يك مواد مجازاتی هم در کار باشد آن مواد را ممکن است رجوع کنند بکمیسیون عدلیه ولیکن چون اصل موضوع و اصل وضع مالیات بر شرکت ها و اینها بعضی هایش بکمیسیون مالیه بعضی کمیسیون اقتصاد شاید بعضی کمیسیونهای دیگر ارتباط داشته و راجع بشود بنده خواستم عرض کنم آقای وزیر عدلیه خودشان در این امر چه نظری دارند یا مجلس صلاح میدانند که بعضی از این قوانین بکمیسیون مربوطه خودش هم مراجعه شود که صرف جنبه امور قضائی پیدا نکند و جنبه مالیاتی و سایر جنبه های آنها درش يك ملاحظاتی بشود این قسمت را خواستم تذکراً عرض کرده باشم .

وزیر عدلیه - تذکراتی که فرمودند البته عرض میکنم که بنده اساساً در نظر خواهم گرفت و کمیسیون عدلیه هم متوجه خواهند بود ولیکن عرض میکنم که يك قدری مسئله نظری است البته بنده وقتی که قانون را پیشنهاد

میکنم تصور میکنم که بیشتر مناسبت دارد با عدلیه و کمیسیون عدلیه . آقا میفرمایند که مثلاً مسئله شرکتهای از نقطه نظر تجارت و اقتصاد مربوط میشود بکمیسیون اقتصاد خیر آقا هیچ ارتباط ندارد . بنده حاضر هستم که بعد با خود نماینده محترم که یکی از اساتید منطق هستند صحبت بکنم و منطقاً ایشان را مجاب بکنم . برای اینکه شرکتها من حیث این که شخصیت حقوقیشان چطور باید ایجاد بشود و چطور کار کنند از برای اینکه آن شخصیت معلوم بشود این موضوع است و البته حالا شرکت چطور کار بکند این يك مسئله است جداگانه یا قانون علائم صنعتی که ما این جا آوردیم در کمیسیون عدلیه از نقطه نظر حق مالکیتی است که شخص نسبت بعلائم صنعتی پیدا میکند حالا چه جور تأثیری دارد این مسئله در امر تجارت این موضوعی است جداگانه ممکن است بنده هم يك محلی داشته باشم يك مغازه درست بکنم این از نقطه نظر تجارتنش راجع میشود بقانون تجارت ولی نظر مالکیتش يك موضوعی است که داخل میشود تحت قوانین دیگر . یا راجع به مسئله بیمه و حق الثبت یا سایر قوانین که در این موضوعها گذشته ارتباط دارد مثلاً مسئله بیمه راجع به ثبت شرکتهای است نه راجع به قسمت دیگر بهر حال اگر بخواهیم وارد این مسئله بشویم هیچکاری از کمیسیون عدلیه نخواهد گذشت برای اینکه بنده حاضریم که اغلب قوانین را نشان بدهم که آنها يك تأثیرات مالی هم دارد پس آن قسمتش باید برود بکمیسیون مالیه و يك قسمتش هم مربوط بکمیسیون بودجه است و باید در آنجا يك مطالعاتی بکنند و در این ضمن شاید قسمتی هم مربوط بکمیسیون اقتصاد (که در تحت ریاست نماینده محترم تشکیل میشود) بشود و باید در آنجا هم يك نظری بکنند بنا بر این بگوئیم اصلاً بهتر این است که بیاورند در مجلس که آقایان حاضر هستند و آنجا هر کاری باید بشود میشود پس این چه کاری است که اینهمه معطل بشویم و کمیسیون عدلیه تشکیل کنیم با وجود این مقدمه که عرض کردم قوانینی را که تا بحال بنده پیشنهاد کردم تمامش را مربوط بانجا میدانستم و مربوط بانجا هم هست حقاً هم که

نگاه کنید می بینم که داخل در قانون مدنی یا قانون تجارت است و مربوط بقسمت های قضائی است معهدا هر وقت در آتیه مطلبی باشد یا قانونی بیاید که تصور بفرمائید بهتر است بکمیسیون دیگری مراجعه شود بخود بنده تذکر بدهند و اگر بنده نتوانستم آقایان را قانع کنم متقاعد میشوم و با کمک آقایان کار را تمام میکنم

عده از نمایندگان - صحیح است . مذاکرات کافی است رئیس - آقایانی که با ماده واحده بوضعی که قرائت شد موافقت دارند قیام فرمایند (اغلب برخاستند) تصویب شد [۴- شور اول معافیت گمرکی ادوات دفع ملخ] رئیس - خبر کمیسیون قوانین مالیه راجع به معافیت ادوات مربوطه بدفع ملخ برای شور اول قرائت میشود:

خبر کمیسیون

کمیسیون قوانین مالیه لایحه نمره ۸۹۲۶ دولت را راجع به معافیت ادوات و مصالح دفع ملخ از حقوق گمرکی مطرح و با اصلاحی تصویب نموده خبر آنرا بشرح ذیل تقدیم میدارد:

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است کلیه ادوات و مصالح و مواد و سایر اشیائی را که از برای دفع ملخ و رفع احتیاجات مأمورین دفع ملخ لازم باشد و با اجازه دولت وارد شده یا بشود از حقوق و عوارض گمرکی و سایر عوارض و مالیاتها که بانها تعلق گرفته یا بگیرد معاف نماید.

رئیس - آقای مؤید احمدی

مؤید احمدی - بنده خاطر می آید در هفت هشت روز قبل يك لایحه راجع به معافیت این اشیاء آمد به مجلس و ما هم رأی دادیم و مخصوصاً توضیح هم دادیم که بعد از این اگر وارد شود از گمرک معاف باشد آیا این غیر از آن است که بنده خاطر دارم یا غیر از آن است؟ **وزیر مالیه** - (تقی زاده) - آن روزیکه آن لایحه مطرح شد بنده ابتدا تصور میکردم که این لایحه ایست که مطرح شده است چون که ما از گاهی بگاهی يك لایحه میدهیم که اشیاء راجع بدفع ملخ در ۱۳۰۸ معاف است بعد يك لایحه می آوریم که در ۱۳۰۹ معاف است اخیراً دولت صلاح

دانست که يك لایحه بیاورد که همیشگی و دائمی باشد و مکرر وقت آقایان را نگیریم ولی آن لایحه سابق در مجلس مانده بود و محتاج بگذشتن این نبود ولی بعد ما ملتفت شدیم در موقعی که فوراً آقایان رأی داده بودند و تصویب فرموده بودند بنده دیگر چیزی عرض نکردم گفتم خوب آن یکی تصویب میشود و مال پارسال میشود ولی این دائمی میشود و اسباب زحمت نمیشود .

رئیس - آقایانیکه موافقت با ورود در شور دوم این لایحه دارند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند) تصویب شد [۵- تصویب لایحه صدوری میش و قوچ] رئیس - راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع بتعرفه گمرکی میش و قوچ و بره قرائت میشود:

خبر کمیسیون

کمیسیون قوانین مالیه در جلسه پنج شنبه هفتم امرداد ماه لایحه نمره ۱۷۷۸۱ دولت را در خصوص عوارض صدوری میش و قوچ و بره با حضور آقای وزیر مالیه تحت شور در آورده در نتیجه ماده واحده ذیل با اکثریت تصویب و خبر آن بشرح ذیل تقدیم میگردد

ماده واحده - حقوقی که در موقع صدور میش و قوچ و بره بموجب تعرفه گمرکی مصوب ۱۳ اردی بهشت ۱۳۰۷ اخذ میشود نسبت بمیش و قوچ و بره غیر سفید از تاریخ تصویب این قانون ملغی خواهد بود و وزارت مالیه مجاز است در هر منطقه که صلاح بداند از میش و قوچ و بره سفید در موقع صدور دو قران عوارض صدور اخذ نماید

رئیس - آقای محیط

محیط لاریجانی - لایحه که قرائت شد لایحه بسیار خوبی است زیرا که این لایحه راجع است به میش سفید و بره سفید و بز سفید که خارج میشود دو قران از آنها گرفته میشود ولی این گمرک بعقیده بنده عادلانه نیست زیرا که پشم میش با پشم قوچ و پشم بره تباین کلی دارد بره حد پشم غالبش منتهی پنج سیر باشد قوچ پانزده سیر یا نیم من است میش از دوازده سیر تا یک چهار يك است البته آن کسانی که مقصودشان از بردن این مال و

این متاع بخارچه پشم سفید است البته قوچ را مقدم میدارند بر میش و میش را مقدم میدارند بر بره و بهمین نسبت آنهایی که پشمش بهتر است بهتر میبرند و این عادلانه نیست پس اگر در قسمت قوچ يك ملاحظه بشود که سه قران بشود یا میش دو قران بشود و بره يك قران این يك حد تناسبی پیدا میکند و بعلاوه با این میزان اگر يك خروار پشم صد تومان بشود هشتاد تومان حق گمرکي بر میدارد یعنی صدی هشتاد میشود اگر قیمت یکخروار دوست تومان باشد هم عوارضش همان هشتاد تومان میشود یعنی صدی چهل میشود و البته آقای وزیر مالیه آن نظری که در این موضوع دارند خیلی مصاب است ولی این قسمت را اگر رعایت بفرمایند بعقیده بنده بهتر است

وزیر مالیه - عرض میشود اصل موضوع يك دفعه در شور اول بحث شده است و حکمت آن معلوم شده در مجلس در این باب سه نظر ممکن بود باشد نظر افراطی و تقریبی و معتدل و ملازم اینکه بگوئید در محل هایی که مورد صدور است مثل خراسان و آنها و خیلی هم دارید حد وسط گرفته شود که هم ببرند و هم بکار داخلی برسند يك نظر هم این است که بکلی آزاد باشد یکی هم این است که در ولایاتی که دارای کارخانه های مملکتی و داخلی هستند با آزاد بودنش موافق نیستند و میگویند که اصلاً نبرند این سه نظر است آن روز هم عرض کردم که هر وقت آدم يك مالی را بتواند بطور صنعتی عمل بیاورد و حاصل صنعتی آن را بدست بیاورد البته نباید عین ماده خامش را ببرد اگر بتواند آنرا صنعتی کند و ببرد بهتر است پارچه کند ببرد بهتر است پس در بعضی ولایات هم از این بابت بقدری

در زحمت هستند که تقاضایشان این بوده است که اصلاً منع بشود یعنی میش را بکنومان هم اگر بدهد باز میگویند خیلی کم است ولی اینجا حد وسط گرفته شده است اما اینکه چرامیش و قوچ و بره مثل هم نوشته شده است اولاً این است که این تجزیه و ترکیبها را میشود باز تجزیه و ترکیب کرد که عادلانه تر بشود و آن تجزیه را هم دوباره اگر بخواهند عادلانه شود باید تجزیه کرد و این اسباب زحمت میشود. اولاً قوچ را از دو قران بیشتر نمیتوان قران داد این را توجیه بفرمایند این جا در نکته است یکی اینکه گوسفند یا میش که پشم سفید دارد بخارچه برود اما با شرایط مخصوصی که به صنعت مملکت هم صدمه نزنند این يك نکته است یکی هم این است که بره هم نرود باز يك حسنش این است که بره را اگر دو برابر قوچ قرار بگذارند جادار یعنی پشم سفید را مانع میشوند که بخارچه برود چون ممکن است نباید دیگر این است که بره بیشتر باید در مملکت بماند تا بشود خود قوچ این است که بره را زیادتر کردند بنابراین چون صلاح نبود که بره را بخارچه ببرند آنرا دو قران معین کردیم چون بره است که گوسفند و قوچ میشود و پشم میدهد از این جهت اگر مساعدت و موافقت کنید گمان میکنم همین طور که پیشنهاد شده است مانعی ندارد باشد

(بعضی از نمایندگان - کافی است)

رئیس - آقایانیکه باماده واحده موافقت دارند ورقه سفید خواهند داد.

(اخذ و استخراج آراء بعمل آمده ۶۹ ورقه سفید شماره شد)

رئیس - عده حاضر در موقع اعلام رای هشتاد و چهار نفر با کثرت شصت و نه رأی تصویب شد *

* اسامی رأی دهندگان - آقایان: مهبی - سبمی - افتخار - متضدی - مؤید احمدی - نجبر فرهمند - ایزدی - مرزا محمد حسین نواب - دکتر ملکرانده - اسفندیاری - اسکندری - بیات ماکو - باستانی - چایچی - دکتر لقمان - خواجوی - قنوجی - اسمعیل قشقایی - صفاری - مفتی - میرزا صادقخان اکبر - دبیرسهرابی - ساکینیان - محمد علی میرزا دولتشاهی - حسنعلی میرزا دولتشاهی - طباطبائی وکیل - دکتر احتشام - فروزی - بیات - دکتر ضیائی - شریفی - تربیت - دادور - مقدم - روحی محیط - لاریجانی - مسعودی خراسانی - طباطبائی دیبا - آدینه - جان یار علی - ابراهیمی - امیر اعلم - اقبال - امیر حسینخان بختیاری - ملک آرائی - موثر - عراقی - فتحعلی خان بختیاری - طالش خان - حبیبی - هزار جریبی - حسینقلی خان نواب دکتر سنگ - چشیدی - میرزا محمد خان وکیل - فوام - دبستانی - دکتر شیخ - احتشامزاده - وهاب زاده - میرزا یانس - ملک زاده آملی - فراگروزلو - بوشهری - امیر دولتشاهی - ثقة الاسلامی - افخمی - لبقوانی - کازرونی .

[۶ - شور و تصویب اعتبار راه آهن]

رئیس - آقای وزیر مالیه بسرعت کدام يك از لواجحتان بیشتر علاقه مندی دارید؟

وزیر مالیه - اجازه میفرمائید لایحه راجع باعتبارات راه آهن مقدم مطرح شود

رئیس - خبر کمیسیون بودجه راجع باعتبار ساختمان راه آهن قرائت میشود:

خبر کمیسیون

کمیسیون بودجه لایحه نمره ۱۱۰۵۳ دولت را تحت شور قرار داده و بترتیب ذیل تصویب و خبر آن تقدیم می شود.

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است مبلغ سه میلیون و پانصد هزار تومان علاوه بر اعتبار مصوب ۳۱ فروردین ۱۳۱۰ از محل عایدات قند و شکر برای خرید مصالح و مخارج ساختمان راه آهن در سال ۱۳۱۰ بوزارت طرق پرداخت نماید.

تبصره - وزارت طرق مکلف است ششماه به ششماه صورت کلیه مصارف مربوطه براه آهن را برای اطلاع نمایندگان به مجلس شورای ملی تقدیم نماید.

رئیس - آقای ارباب کیخسرو

ارباب کیخسرو - این اعتبار سه میلیون و نیمی که آمده است به مجلس شورای ملی اگر بنده چند دقیقه اوقات عزیز آقایان نمایندگان را صرف میکنم البته تصدیق میفرمایند وقتیکه يك وجوه جزئی میآید و مبالغی روی آن حرف زده میشود بایستی حالا هم اگر کسی عقیده دارد اظهار عقیده بکند و البته جوابهایی هم که میشنوم متشکر خواهم بود. بنده قبل از اینکه مطالب دیگر را در این قسمت بخوام عرض کنم صورت جلسه را که در مجلس در ابتدای پیشنهاد ساختمان راه آهن مذاکره شده است و خود بنده از آقای وزیر فوائد عامه وقت سؤال کرده ام و جوابی به بنده داده اند مقدمه آنرا به عرض میرسانم تا قدری ذهن آقایانیکه تشریف نداشته اند روشن شود و کسانی که تشریف داشته اند متذکر بشوند تا بعد تفصیل را عرض

نمایم و این را هم عرض کنم عرایضی که بنده اینجا مینمایم مقصودم روشن شدن مطلب است برای اینکه بالاخره این بولها در مملکت بزحمت جمع میشود. اراده مقدسی را که اعلیحضرت برای ساختمان راه آهن اتخاذ فرمودند و همه حسن استقبال کردند هیچ در آن مورد محل بحث نیست ولی دو موضوع را مقدمه عرض میکنم یکی فرمایشی را که اعلیحضرت همایونی در موقعی که خود بنده حسب الامر در يك قسمت کار راه آهن رسیدگی میکردم به بنده فرمودند: « متوجه باش دینار دینار پولی که از مردم گرفته میشود باید مجدداً تمام صرف آسایش خود آنها بشود» (صحیح است) پس آنچه میخواهم عرض کنم روی همان اراده و نظر مقدس است و دیگری خوشبختانه آقای وزیر مالیه اینجا تشریف دارند که ایشان آن عبارت را ملاحظه کرده اند در بالای درب سالون دارالفنون سوئد در اوپسالا نوشته است (فکر آزاد عالی است ولی فکر صحیح از آن عالی تر است) بنا بر این تا هر فکری از روی آزادی مینمائیم خوب است ولی باید توجه شود فکر صحیح و اجرای آن در عمل صحیح تر باشد. بلی خرج را باید کرد ولی از آن خرج باید نتیجه خوب گرفت بنا بر این بطوریکه عرض کردم بنده مقدمه آن سؤال و جوابی را که در جلسه دوم اسفند ۱۳۰۵ در قسمت راه آهن شده است و خود بنده از وزیر فوائد عامه وقت سؤال کرده ام و جوابی داده اند عین سؤال را مقدمه عرض میکنم خلاصه عرایض بنده در آنروز از اینقرار بود: « در حالتی که بنده برای هر دو فوریتش رأی دادم و آن مقام عظمائی را که دارای این تصمیم مبارک شده تقدیس کرده و بدولتی که آن نظر مقدس را تعقیب میکند تبریک میگویم و اظهار رأی وزیر مالیه را تصدیق دارم که فرمودند بی راه کسی بمنزل نمیرسد اما موضوع مذاکره بنده در قسمتهائی است که با تنها برای بنده و یا خیلی آقایان دیگر هم روشن نیست و از اینجهت تقاضای توضیح دارم - اولاً در خط راه آهنی که دولت در نقشه معین فرموده واضح نیست که دارای چقدر و مخارج آن چقدر

است؟ ثانیاً معلوم نموده است پول آنرا بچه ترتیب تامین میکند که در ضمن عمل دچار مشکلاتی نشود و خائنه آن چه مدت طول دارد؟ فقط دیده میشود که در ضمن کتابچه که بغیر رسمی منتشر شده است حداقل مخارج فرسخی سیصد هزار تومان تخمین شده و بعلاوه در نقشه که بدست آمده طرق متعددی را ترسیم نموده ولی معلوم نیست کدام را بر دیگری رجحان داده اند؟ همچنین لازم است توضیح دهند مقصود از اینکه نوشته اند آنچه در این مملکت نیست از خارجه تهیه خواهند نمود منظور اصلی چیست و حد مبلغ آنچه از خارجه خواهند خواست چه خواهد بود؟ مطلب دیگر اینکه از محل مالیات قند و چای چهار میلیون و نیم برای کارخانه ذوب آهن اختصاص داده اند لازم است توضیح دهند موجودی فعلی از محل مالیات منحصراً قند و چای برای انجام هر دو مقصود چیست و چه نحو مخارج دیگری را برای آتیه شامل خواهد بود و بچه نحو و در چه حدود جمع و خرج آن را در نظر گرفته اند؛ اما خلاصه جوابی که آقای وزیر فواید عامه وقت داده اند:

«جواب تحقیقی وقتی میشود داد که راه را ساخته باشند و صورت حسابش را بگذارند بهلوی شما تا معلوم شود ولی اجمالاً عرض میکنم البته وقتی که يك همچو کاری انسان میکند باید پیش بینی کرده باشد اطرافش را هم دیده باشد این راهی که ما میخواهیم بسازیم یعنی دولت ایران میخواهد بسازد باختلاف خطوط فرعیه يك قدری فرق میکند ولی این چیزی که بنده اینجا میگویم از همه بیشترش است که اگر ما مجبور شدیم آن طریق را بگیریم از دزفول عبور میکند بطرف خرم آباد دور راه يك راهش از خرم آباد میآید و يك راه دیگرش را هم در نظر گرفته ایم و برآورد شده که از کنار رود خانه آب دز میآید. اگر راه خرم آباد را اختیار کردیم يك قدری گرانتر تمام میشود ولی اگر راه آبدز را اختیار کردیم يك قدری ارزانتر میشود و حالا کدام یکی را اختیار

کشی را که سندیکا کرده است زیرا فهمیدیم و میدانیم که نقشه کشی آنها برف انبار بود برای اینکه تصور کردند دولت آتیه را هم به آنها واگذار میکند معیناً از روی مأخذ های آنها اگر ما آنرا مأخذ قرار بدهیم (که بنده قرار نمیدهم) در حقیقت خرج این راه آهن را دوست میلیون برآورد کرده اند باز هم عرض میکنم که این مأخذ نیست و بایستی در اطراف آن دقت کرد منجمله تقریباً چهل میلیون برای تونل زنی معین کرده است که آنها آنقدرها نیست و خیلی کمتر خواهد بود لیکن آنچه میخواهم عرض کنم با در آن روزی که وزیر فواید عامه وقت این جواب را به بنده داده است از روی يك مدرک و تحقیقاتی بوده است و یا خیالی البته دولت که در این کارها متخصص نیست به متخصصین مراجعه میکند و حرف آنها را سند قرار میدهد و روی حرف آنها جواب میدهد لهذا از همان نقطه نظر بنده خود را مکلف به بعضی تحقیقات دیده ام زیرا اگر دولت خود متخصص بود و رسیدگی میکرد و اطمینان حاصل مینمود که آنچه اینجا میاید و میگوید از روی اطلاعات صحیح است تردیدی برای هیچیک از آقایان نمایندگان نبود ولی چون ممکن است همان متخصصین که در اول اشتباه کرده اند در ثانی هم اشتباه کنند و بهمین ملاحظه تا کنون این راه آهن به سه دست گشته است بکوتنی پلند را از امریکا استخدام کردند و عمل را باو سپردند و تقریباً در حدود ششصد هزار تومان خرج کردند بعد تصور کردند این طریق مقرون بصرفه نیست آنوقت با سندیکا قرار دادند سندیکا چه کرد؟ آقایانی که در جنوب تشریف داشتند عملیات سندیکای جنوب را دیدند و بالاخره در نتیجه همان عملیاتشان بود که دولت مجبور شد بکار آنها خاتمه دهد اما نتیجه اتلاف کارهای آنها چه شده است؟ بنده در سهم خودم هنوز نمیدانم باید دید دولت بعد از آنکه عمل محاسبه آنها را بيك کمسیون مخصوصی مراجعه کرده است به چه نتیجه رسیده است؟ آیا فقط نتیجه همین شد که آنها آمدند و مقداری مال مملکت را حیف و میل

کردند و راهشان را گرفتند و رفتند؛ اینکه نتیجه خوبی برای ما در مقابل آن وجوهی که بآن زحمت جمع آوری میشود و آن نظر اعلیحضرت که هر دینار آن باید خرج آسایش مردم بشود ندارد. البته توضیح خواهند فرمود ممکن است جبران هم شده باشد لهذا برای اینکه در اصول اخذ نتیجه شده باشد وارد در خیلی مسائل دیگر عجله نشده فقط در این قسمتها آقای وزیر مالیه که قبلاً هم داخل کار وزارت طرق بوده و اطلاعات کافی در این خصوص دارند (و شاید اگر آقای وزیر طرق خودشان تشریف داشتند چون در جریان عمل بودند توضیحات بیشتری میدادند) میپرسم - اولاً آیا در نتیجه خراب کارهایی که سندیکا در جنوب کرده بود و بالاخره در ضمن هم خود موجب تعویق کار و يك خسارتهای دیگری شد آیا دولت در نتیجه رسیدگی بحساب آنها بکجا رسیده و چه نتیجه گرفته است؟ قسمت دوم اینجا شقوق مختلفه وزیر فواید عامه وقت در جواب بنده گفته است. (البته عمل از طرق متعدده و باختلاف خطوط فرعیه فرق میکند) لهذا بنده سؤال میکنم آیا دولت حالیه يك نقشه صحیح تهیه کرده است که بدانند از چه راهی میتوانند جنوب و شمال را متصل کنند که اسهل طرق باشد؟ در این شرحی که الان خواندم وزیر مالیه وقت در آن جلسه فرمودند که بپراه کسی بمنزل نمیرسد بنده هم در جواب ایشان عرض کردم صحیح است ولی اینجا عرض میکنم که راه راست تاراه کج خیلی با هم فرق میکند راه سهل با صعب خصوص با خرج راه آهن تفاوت زیاد دارد البته مطالعات زیاد آن با دولت است ولی آنچه را که بنده میخواهم بدانم این است که آیا دولت يك نقشه صحیحی بعد از تجربیات و بعد از اینکه قطعه شمال و جنوب را باسم قطعات آزمایش بسندیکا سپرد برای خودش اتخاذ کرده است و میدانند که الان بچه راهی میرود و بکجا منتهی میشود و طول این ساختمان چه قدر خواهد بود و خرج آن چه قدر خواهد شد؟ آیا این را متوالیاً خواهند

کشید یا مندرجاً و یا بالعکس قطعه قطعه راه را در دست میگیرند و متوکلاً میروند تا به بینند بکجا میرسد در صورتیکه بقیه دارم دولت متوجه این است که اگر یکراه شوسه هم لازم بساختن باشد اول باید مقصد را در نظر گرفت و از روی مبدا و مقصد طریق اقصر و اسهل را اتخاذ و نقشه صحیح اطمینان آمیز تهیه نمود و بعد اقدام کرد تا چه رسد براه آهنی که مبالغی خرج دارد. یکی دیگر از مسائلی که بنده خواستم بدانم مسئله ذوب آهن است در آن روزی که اینجا پیشنهاد کردند و بعد هم اعتبارشان را مجلس تصویب کرد چهار میلیون و نیم برای انجام آن مقصود اختصاص دادند بنده در موقعی که خودم حسب الامر دخالت موقتی در نظارت راه آهن داشتم هر قدر خواستم دوسیه این امر را به بینم آخر موفق نشدم و نفهمیدم علت موقوف شدن چه بود و چه مصلحتی بوده است ولی حالیه استدعا دارم اگر مطلب سری نیست و ممکن است مجلس هم بداند آقای وزیر مالیه علت را بفرمایند قسمت ذوب آهن که اول يك آرزوی صحیحی بود و مهندسی هم آمدند و مبالغی هم خرج شد چه شد که یکدفعه موقوف شد موضوع دیگر این است که قسمت راه آهن يك قسمت فنی است و بطوریکه عرض کردم دوات همیشه مطمئن میشود بنظریات و تصدیق اهل فن پس آیا دولت چه ترتیبات و تشکیلاتی داده و چه تصمیماتی اتخاذ کرده است که در این کار دقت کاملی بشود و بار دیگر اشتباهی نشود برای اینکه مأمورین فعلی قسمت شمال یا جنوب هر کدام اقدام در امتداد راه آهن می کنند اینها هم مستخدمین دولت هستند و مأموریتی از طرف دولت دارند در این صورت قبلاباید نقشه عملیاتشان بمرکز بیاید و مرکز مطالعه کند آیا این قسم است و واقعاً اقدامات و عملیاتی که می کنند و بالاخره تمام نقشه کارهاشان بمرکز میآید و يك هیئت فنی در مرکز وجود دارد يك اداره مستقلی دارند که در این کارها دقت بکنند یا خیر تمام کارها در دست خودشان و فقط محدود بنظر خود آنهاست که هر چه آنها بخواهند بکنند؟

که محتاج بتوضیح است توضیح داده شود و الا انهایی که محتاج بتوضیح نیست خودشان شاید بهتر از خیلی از ماها مسبقاً و در کار بوده اند خیلی متاسفم که آقای وزیر طرق کسالت دارند و از بنده تقاضا کردند که از آقای رئیس تمنا کنم که این لایحه مطرح شود و البته اگر خودشان میبودند بهتر و کاملتر توضیح میدادند معذرتاً اگر بعضی چیزهایش را بنده ندانم البته عذرش این است که کار مخصوص بنده نیست ولی معذرتاً بنده گمان میکنم که آن اندازه که ممکن است چون همیشه شور عمومی میشود در اینکار در هیئت وزراء تا اندازه اطلاع دارم و میتوانم عرض کنم خوشبختانه در کار راه آهن هیچ چیز سری و محرمانه و سر بسته نیست نه تنها برای ما نیست برای آقایان هم نیست و خوشبختانه آنچه بنده میدانم تمام آقایان هم فرد فرد میدانند و خود آقای ارباب هم بهتر از همه میدانند که اولاً يك صحبتی اینجا دائماً میشود و شاید بعد از این ده مرتبه یا صد مرتبه دیگر خواهد شد که چرا اول فلان کردند و بعد فلان کردند بنده این را اساساً باید توضیح بدهم که انشاء الله برای همیشه این مسئله حل بشود اقا چطور يك دولت ایران مجلس شورای ملی يك کار آسانی را راجع به نقره اول فرمودند خارج بشود بعد گفتند خارج نشود دو باره گفتند خارج شود یا راجع به میش و قوچ و بره اول گفتند خارج نشود بعد گفتند خارج بشود علت چه بود البته بمقتضای مصالح مملکت مجلس شورای ملی و دولت رأی را عوض میکنند. در همه جای دنیا دولت رأی را عوض میکنند مملکت را پیش را عوض میکنند ملت رأی را عوض میکنند ملت های بزرگ مملکتهای بزرگ مجلسهای بزرگ که متخصصین دارند يك چیزی را امتحان میکنند سعی میکنند بحث میکنند درش کار میکنند تدقیق میکنند بعد هم به مقتضای رأیشان را عوض میکنند در مملکت انگلیس چرا گفتند مطابق قانون ۱۹۲۵ لیره معادلش طلا است حالا میگویند معادلش طلا نیست و تعلیق کردند این چیزها است که

در هر مملکت هست معایب و فوائد يك کار را باید معلوم بکنند بعد وارد آن بشوند منتهی يك وقت فوائد اینطرف میچربد يك وقت فوائد آنطرف. مثلاً ما میخواهیم بدانیم که معدن پلاطین در ایران هست یا نه يك متخصص از انطرف دنیا می آوریم که بگوید هست یا نیست اگر گفت هست ماهم مهر میکنیم پایش را همه اعضاء میکنیم بنده هم امضا میکنم برای اینکه کسی که آمده بود گفت هست مثلاً در ساوه است بعد هم یکی آمد گفت که اصلاً در این مملکت پلاتین وجود ندارد ما که اهل سر رشته و اطلاع نیستیم هیچ ادعی را هم نداریم که در این کارها سر رشته داشته باشد بدبختانه چنانکه آقایان خودشان مکرر در ضمن صحبت گفته اند و متذکر شده اند این بدبختی که امروز مملکت ما گرفتار است نتیجه اهمال صد سال پیش از این است (صحیح است) یعنی دوپشت و این سعی و جدیتیکه امروز میشود فائده حقیقیش را يك پشت یا دوپشت بعد می بیند اگر پنجاه سال قبل آن جوریکه مدارس امروز بنا شده است بنام میشود امروز ما متخصص معدن شناس متخصص راه آهن داشتیم اما نه این طور که سه ماه قبل لایحه راجع به محصلین آوردیم اینجا هنوز نرفته بعضی آقایان گاهی میفرمایند از مهندسی خودمان استخدام کنند (خنده نمایندگان) تا ما آدم نداریم میرویم و مثلاً يك آدم عالی مقامی از مملکت فرانسه می آوریم این میگوید نقشه باید اینطور باشد ما هم که پول داده ایم اینها را آورده ایم اعتماد داریم بعلمشان به معلوماتشان قبول میکنیم بعد هم یکی دیگر از جای دیگر می آوریم آن که از يك جای دیگر آمده میگوید اشتباه کرده اند طور دیگر است ما سابق خیال میکردیم که در طب ممکن است این کار بشود ولی در مهندسی هم معلوم شد اختلاف عقاید هست مثلاً در طب تفاوتی در عقاید اطباء هست مرضی را یکی میگوید حصه است یکی میگوید کریب است همین طرز پاراسال معلوم شد در مهندسی هم همینطور است وقتی خودمان گرفتار بودیم یکی از مهندسیین مثلاً میگوید سیاه است دیگری میگوید سفید است دلیل هم ندارد اختلاف تولید

میشود پس دولت که دست يك همچو کار بزرگی زد اول تصور کرد که بهتر است يك هیئت عالم و متخصصی را اجیر کند و کار را بدست آنها بسپارد و همین کار را هم کرد خودتان هم بحث فرمودید خودتان هم تصویب فرمودید و تمام عقلای مملکت هم در آزمون تصویب فرمودند که مستر یلند بیاید بعد از مدتی دیدند کار یواش یواش میبرد بعضی ها همیشه میگفتند الان هم همین عقیده هست در نظر بعضی ها که بایستی بکمیانیهای خارجی داد که نه مستخدمینش رتبه سه و چهار و ترفیع رتبه داشته باشند و نه از مرکز تصویب شود و خودش بداند و خودش مقاطعه کند و اینها زود بروند و بنا کنند این افکار هی قوت گرفت و گرفت و همه سدها را بر انداخت همه يك رأی شدند که باید به کمپانی خارجه داد کمپانی خارجی هم آوردند او هم راه را ساخت بیکار هم نشست هر چه بدی داشته باشند خوبی هم داشته اند هر دو را باید گفت در شمال کارشان آسان تر از جنوب بود و مردمانشان هم با اصول شرقی و با اصول دنیای قدیم بیشتر آشنا بودند اصلاً وضع مملکتشان و طرز کارشان طوری بود که کامل میساختند آنها بترتیب خودشان ساختند آنرا هم ۱۲۸ کیلومتر راه آهن مرتب و منظم با واگونهاى خوب و رابلهای عالی و لکوموتیفهای خوب از آنها باقی است و الان هست. اما در جنوب کارشان تمام نشد بواسطه اینکه گفتند آنجوری که دلخواه ما است نساختند عجله کردند بدساختند بترتیب امریکائی ساختند یعنی اول يك رایل میگذارند و کمی راه را می کشند يك قدری که راه رفت میروند و جلو تر را میسازند بعد دوباره می آیند و درست میکنند مثل عمارتیکه اول يك دیوار خشتی میسازند برایش بعد آجر می آورد و محکمش میکنند این بطور کلی مطلوب ما نشد در این میان هم وقایعی واقع شد که اسباب ناراحتی شد و اسباب شکایت شد این بود که بطور کلی کار را تعطیل کردند و میگفتند بیست میلیون بدهیم. بیست میلیون بدست آنها بدهیم و ندانیم چه کار کردند بعد هم نتیجه که مطلوب ما است

اینکه بنده بخوام بگویم خرجش چقدر میشود نمیدانم و نمیتوانم عرض بکنم. آن کسی هم که گفته بود هفتاد و دو میلیون می شود با اینکه نمیدانسته است با اینکه يك نمايل عمومی هست در این جور چیزها که میخواهند بگویند کم است و کم نشان بدهند نه مثل سندیکا باید گفت ۱۸۰ میلیون میشود. آنهم معلوم است منفعت خودش را میکشد رویش و حساب میکند و میگوید این قدر ولی البته اینقدر نخواهد بود ولی يك چیزی میشود گفت ممکن است ۸۰ میلیون یا صد میلیون بشود اما این اصل مطلب نیست. اصل مطلب این است که نقشه باید معین شود اینهم نقشه است و از روی آن دارند کار میکنند و پیش میروند. اما اینکه فرمودند دولت متوالیاً این کار را میکند با متدرجاً بنده عرض می کنم متوالیاً و متدرجاً. متدرجاً و متوالیاً آن را دائماً خواهد کشید تا تمام بشود و هیچ وقت هم فرو گذار نخواهد کرد و عقیده دولت هم تا امروز همین است و تا این دقیقه که اینجا صحبت می کنم این است که باید خودش بسازد و بدست مستخدمین خودش باشد و این را هم باید عرض کنم که هیچ سوء تفاهمی در کار نماند شما اگر بخواهید که يك کار تازه در مملکت بکنید آن را میتوانید بسه قسمت یا چهار قسمت یا پنج قسمت بکنید ولی در هر قسمتش افراط خواهد بود حیف و میل خواهد بود و ما باید یکی از آن قسم هارا اختیار کنیم که افراط و تفریط کم باشد اگر می خواهید يك چیزی پیدا کنید که افراط و تفریط هیچ نداشته باشد آنوقت باید کار راه آهن را بسپارید بدست محاسبات مالیه که هر دینارش را دقت کند ولی آنوقت پیش نمیروند و راه آهن درست نمیشود ولی دولت اراده اش این است که بدست خودش بنا کند و اداره کند و بدست متخصصین و مستخدمین خودش باشد این فایده اش خیلی بیشتر از آن است که بدست کمپانی بدهند یا بر عکس اگر بگویم ضرر دارد ضررش خیلی کمتر از ضرری است که بکمپانی بدهند.

هر جوری که دلشان می خواهد آن جور بگویند. بنده نمی خواهم بگویم ضرر ندارد یا افراط و تفریط نمیشود در کار ولی ده يك آنچه که دردست کمپانی نمیشود نمیشود برای اینکه آن را مطلق می گذارند که هر جور خودش می خواهد بسازد بسازد. پس راه آهن خرج دارد و برای همین مخارج است که هر سال هفت هشت میلیون منظور شده و بتدریج هم ساخته میشود با عایدات خود مملکت هم ساخته میشود و با مستخدمین خود مملکت ساخته میشود و يك مقدار زیادی به عملجات خود مملکت و مستخدمین مملکت میرسد يك قدرش هم بمستخدمین خارجه و متخصص فنی و يك قدرش هم بمصالح راه آهن که از خارجه می آید میرسد و برای این مصالح هم که خودتان يك کاری کرده اید که حقیقه یکی از کارهای خیلی قابل تحسین و تمجیدی است که در این مملکت واقع شده است. و ما برای مصالح راه آهن که محتاج هستیم مال مملکت را صادر میکنیم و بجای اسعار خارجی از داخله جنس میدهیم در عوض مصالح راه آهن مصالح میاوریم. اما اینکه از دوازده سال پنجسال آن دارد میگذرد و هنوز تمام نشده است. عرض میکنم برای راه آهن حدی نمیشود قائل شد این مثل يك عمارتی است که میسازید اگر پول زیاد تر بدهید عمله زیاد تر بگذارید در دوام تمام میشود اگر یواش یواش کار کنید در ظرف شش ماه يك سال تمام میشود. این هم همینطور است اگر دولت می خواست چهل میلیون پنجاه میلیون یکدفعه در اینکار بیندازد و بکمپانیهای خارجی هر قسمتش را بدهد البته زود تمام می شود ولی آنوقت شکایاتی که از اطراف میشنیدم و اضعاف و مضاعف زیاد تر بلند میشد آنوقت می گفتند که عجله نکنید تا ماه بفهمیم پول در کجا مصرف میشود آنوقت دیگر صد و پنجاه تا اتومبیل در خط اهواز لازم نمیشود بیاورند و این ابرادات را گرفتند که افراط در مصالح و در خرج و افراط در همه چیز برای عجله است حالا دولت میخواهد نه با تانی کار کند نه با عجله و بدست مستخدمین خودش کار بشود و خرجی هم که شده است تصور میکنم که آقای ارباب درست ارقامش در نظرشان نبوده است. خرجی

که شده است پانصد ششصد هزار تومان خرج هیئت اولی شد که نقشه کشیدند آنهم چیزی نیست نقشه کشیدند و مقدار زیادی خاک ریزی کردند برای سندیکا هم پانزده شانزده میلیون خرج شد و در مقابلش ۲۵۱ کیلومتر در جنوب و ۱۲۸ کیلومتر در شمال راه داشتند مال شمال نزدیک تکامل شدن بود و یک میلیون و صد هزار تومان هم علاوه دادیم تا تکامل شد در جنوب هم کامل نبود ولی خیلی خطش ممتد بود ۲۵۱ کیلومتر شاید چهار پنج میلیون هم خرج آن بکنیم آنهم کامل خواهد شد. چیزی که خودش تقاضا کرده است شاید دوسه میلیون باشد. اما اینکه فرمودند محاسبه سندیکا چطور شد این جا باید دو مطلب اشتباه نشود دولت این کار را رجوع کرد بیک کمیسیونی از محاسبین خودمان و از متخصصین خارجی که بنشینند و به بینند چه خرجی کرده اند خرج را درست کرده اند یا نه؟ ولی دولت ایرادی که بآنها داشت تنها این نبود که خرج را آنها زیاد کرده اند یا یک چیز صدتومانی را چرا صدویست تومان داده اند یا شنیده می شد که می گفتند راه را کیج ساخته اند یا پیچ و مهره اش درست نیست و با اصول فنی تطبیق نمی کند. حالا آیا این با اصول فنی درست است یا نیست این را آن هیئت فنی که در وزارت مالیه برای محاسبه هستند نمی فهمند آنها بمخارج رسیدگی کردند و البته بیک نتیجه هم رسیدند نتیجه اش را هم رایرت داده اند و خیلی مطلب مهمی نبود البته دولت ادعا دارد که فلان قدر شما زیاد خرج کرده اید و این قلم و این قلم و این قلم زیاد است و ما قبول نداریم آنها هم بعضی از آنها را قبول کردند و یک قسمتش همینطور مسکوت عنه ماند و باید یک طوری حل شود ولی مسئله فنی را باید متخصصین حل کنند و آن را هم وزارت طرق الان مشغول است و حل میکند راجع باینکه فرمودید اداره مرکزی فنی بنا کنند در این باب هم همین عرضی است که کردم اگر خودمان از ایرانیها متخصص عالیمقام کامل داشتیم هیچ دیگر دغدغه

برای بعضی ما محتاج خودمان و این خیالمان نباشد که تمام لوکوموتیو و رایل و تمام ما محتاجمان را در آنجا بسازیم چون این از خود راه آهن هم سنگین تر میشود و متخصصش را هم نداریم این است که بی اندازه دارای خرج میشود. این بود آنچه مربوط باین لایحه است و در خاتمه باز هم عرض میکنم که حالا در جنوب و شمال هر دو مشغولند و چون مشغولند باید دولت اعتباری در دست داشته باشد که هر روز نیاید بمجلس و اعتبار بخواید و این اعتبار هم که بمجرد تصویب صرف نمیشود و همان پنج میلیونی را هم که آقایان تصویب فرمودند هنوز تمام مصرف نشده است اگر بفرمایند برای چه میگیرند برای این بود که آن اول در نظر بود که بیشتر برای جنوب صرف شود ولی حالا که در شمال هم جداً مشغولند و میخواهند که کار بکنند و پیش بروند و جلو بروند مخصوصاً برای مصالح و بالاخص برای همان دو میلیون تومانی که فرمودند این بود که این اعتبار جدید را آورده اند که بتوانند کار بکنند.

رئیس - آقای فهمی.

فهمی - اول این را عرض کنم مذاکراتی که در این موارد میشود نه به ملاحظه مخالفت و اعتراض است بلکه برای این است که آقایان نمایندگان خودشان را مجبور می دانند در اینکه با دولت در این قضایا شرکت و هم فکری کنند و تذکری بدهند که کار بیک طرز بهتری اصلاح بشود آقای وزیر مالیه خودشان از اشخاصی هستند که از اول مشروطیت همینطور داخل در جریانات و کارهای مجلس بوده اند دوره دوم که بنده افتخار همکاری ایشان را داشتم آقای نواب هم تشریف داشتند غالباً بایشان مذاکره میکردیم دو عیب بزرگ را ذکر میکردیم و میگفتیم که این دو نقص باید از بین برداشته شود و اصلاح شود تا اصلاح نشود کارها درست نمیشود اول اقتدار مرکزی مملکت تا اقتدار مرکزی مملکت تأمین نشود که قدرت دولت مزگریت پیدا نکند هیچ اصلاحی نمیشود کرد این یک نکته که بحمد الله تصدیق مینمائید واقعاً این مقصود

حقیقت و واقعیت پیدا کرده است (صحیح است) و همه واقعاً معتقد و معترفیم که آن حال هر ج و مرج از بین رفته است و اقتدار حکومت مرکزی حقیقت پیدا کرده است. قسمت دوم اعتبار بود ما برای یک میلیون تومان یک کرور بلکه صد هزار تومان همیشه دست مان دراز بود و محتاج بقرض بودیم و یک بودجه سیزده چهارده میلیون را نمی توانستیم تا آخر سال بپردازیم حالاً تصدیق بفرمائید که روبهمرفته با مالیاتهای مملکتی و بلدی قریب شصت هفتاد میلیون در سال از این مردم گرفته میشود برای اصلاحات داخلی شان البته همه حق دارند که مطلع بشوند و بدانند که این پول بچه مصرف میرسد و بچه راهی خرج میشود و چه فایده دارد و نتیجه اش از برای آنها چه خواهد بود. آقای وزیر مالیه فرمودند که هر اطلاعاتی که ما داریم ایشان هم دارند. بنده از طرف خودم به رفقای محترم عرض کردم که ما اطلاعاتی نداریم (خنده نمایندگان) ما فقط چند میلیون چندمیلیون تومان اعتبار میدهیم و از باقی آن اطلاعاتی نداریم یک ترتیبی برای راه آهن در ابتدا شروع شد متخصصین آوردند و شروع بکار کردند. پس از یک مدتی این ترتیب را نهیستندیدند و دادند به سندیکا یک شرایط و قرار دادی هم برای سندیکا گذاشتند بدون اینکه در ضمن عمل سندیکا هیچ نظارت و تفتیشی در کار باشد. بنده از قراریکه شنیدم فقط برای مخارج اتومبیل ششصد هزار تومان در این مدت قلیل خرج کرده اند ملاحظه بفرمائید این پولی که باین زحمت جمع آوری میشود این طور برایکن نباید بدست یک اشخاصی داد که هیچ اطلاعی نداشته باشند و هر چه می خواهند خرج کنند. وزارت مالیه که حق نظارت در تمام عوائد و مخارج دارد چه نظارتی از اول تا بحال در امر راه آهن داشته است؟ نظارت فقط این نیست که هر حواله را اجازه پرداخت بدهند و بخزانه بفرستند نظارت این است که بدانند این پول در کجا خرج میشود و قبل از خرج شدن بفهمند چه میشود بعد از آنکه راه آهن بان حال اقتضای اقتاد آنوقت کمیسیونی

نکنیم و بیشتر مطالعه کنیم در کار و مهندسی را هم که مبادوریم با آنها حرف بزنیم و به بینیم راه را از کدام طرف بکشند نقشه راه چه خواهد بود، ماقبل از نقشه راه را شروع میکنیم و حال آنکه نقشه راه مقدم بر همه چیز است این مطالعات اگر ابتدا بشود بعد دچار اشکال نخواهد شد مثل سندیکا که مدتی است رفته است ما هنوز منتظر این هستیم که کمیونی بشود و بحساب او رسیدگی کنند يك چیزی که هیچوقت نخواهد شد حالا هم همین اختیارات بی حد و حصری بسکارل داده شده است و پولهای گزاف را میدهند ملاحظه خواهید فرمود که در آخر از همان اوضاع سندیکا بدتر خواهد شد پس اینها را باید یکقدری بیشتر مورد مطالعه و دقت قرار داد که این پولها را بچه قسم باید بمصرف برسانند راه نظارت اینها بچه ترتیب است البته هر پولی نظارتی میخواهد مخصوصاً پول به این زیادی البته آقای ارباب که فرمودند نظرشان این نبود که راه در ظرف یکسال و دو سال و چند سال ساخته شود ما همه تصدیق داریم که راه آهن يك مؤسسه پر خرجی است مخصوصاً در ایران که وسائل آن فراهم نیست و باید قسمت عمده آن را از خارج بیآوریم مخصوصاً خط شمال که بواسطه امتداد کوههای ایران از شرق بغرب مخارج زیادی دارد اینها را قبول داریم اما میگویم ما که خرج را میکنیم و پولها را از مردم میگیریم ولی لااقل طوری باشد که اگر بگویند چرا خرج زیاد میشود آنقدر ما میتوانیم بگوئیم که این خرجها بهبودی نمیشود خرجها بجای خودش مصرف میشود و البته امیدواری هم هست با آن توجه مخصوصی که از طرف اعلیحضرت می شود کار تمام می شود و البته مذاکراتی که می شود برای این منظور و مقصود است که اولاً شما کارها را یکقدری بیشتر مورد مطالعه قرار بدهید ثانیاً برای این مخارج يك نظارتی قرار بدهید که طرف اطمینان هم باشد ما چند مرتبه از وزارت فوائد عامه خواستیم که صورت مخارج را بطور خصوصی برای کمیسیون بوجه بدهند بالاخره يك صورتی آوردند که عوائد انحصار قند

معین کردند که به بینند آنها چه کرده اند کمیسیون هم چند روزی در روزنامه جات خوانده شد که نشست و شروع بکار کرد بعد يك دفعه محو شد اختلافات هم باین جزئیاتی که فرمودید نبود و خیلی بیشتر از آنها بود مثلاً از يك طرف این مهندسین و متخصصین يك حقوقهای گزافی برای خودشان معین کرده بودند بسیار خوب. از آن طرف چون در قرار داد بود که هر قدر خرج میشود يك ده يك هم بعنوان حق الزحمه بآنها داده شود آنوقت يك ده يك روی مجموع مخارج که حساب کرده اند بعنوان حق الزحمه مجدداً میگیرند. اگر حقیقه قرار داد این طور نوشته شده که نویسندگان قرار داد آن را از روی دقت ننوشته اند اگر نه این طور ننوشته اند پس چرا يك پولی را بدهیم بدست سندیکا که بیایند و خرجی کنند پولی که برای راه آهن و برای طرق گرفته شده است تصدیق بفرمائید در تحت هیچ ترتیب صحیحی خرج نمیشود از راه آهن گذشته راههای شوسه مخارجی که میشود تصور میفرمائید که آیا بطور صحیح میشود؟ ما آنچه اطلاع داریم از اشخاصی که میایند از ولایات اطلاع میدهند که بقدری زیاد روی و نقله میکنند که حد ندارد چرا پولهای به این گزافی از مردم گرفته میشود آنوقت بدون حساب خرج کنند آنهم برای راهی که ملاحظه میفرمائید که حقیقه نمیشود راه گفت هر وقت اعلیحضرت همایونی بيك طرفی مسافرت میفرمائید چندتا بیل خاک میریزند و راه را صاف میکنند که بنظر ایشان خوب بیاید و روز بعد مجدداً همان راه بدتر از روز اول است خوب چرا این پولها را اینطور خرج میکنند بطوری که آقای وزیر مالیه اشاره فرمودند هر چند وقتی ما باید چند ملیونی برای آزمایش بدهیم يك مهندس فرانسوی بیآوریم بعد يك مهندس بلژیکی بیآوریم راه آهن دیگر آنقدر اهمیت ندارد که باید بالاخره بین المللی بشود تمام مهندسین بیایند اینها نتیجه این است که از اول مطالعه در کار نشده است اگر ما چهار روز صبر بکنیم و عجله

و شکر از اول تا بحال چه بوده و چه مبلغ از آن حواله و تادیه شده است همان چیزی که همه ساله در احصائیه گمرکی مینویسد آن صورتی را که ما میخواستیم این بود که به بینیم خرج شمال چه شده خرج جنوب چه شده خرج داخله چه شده خرج خارجه چه شده اینها که بعضی حوالجات دلار و فرانك و غیره گرفته بودند چه قسم بحساب آورده اند و کجا مصرف کردند چون از این راهها هم يك چیزهایی شنیده میشد که اول که قیمت لیره کم بود گرفتند و بعد که قیمت ها بالا رفت بمصرف فروش رساندند ما که سرمایه نباید بدهیم بيك اشخاص خارجی که بروند برای خودشان کسب و تجارت بکنند این است حاصل مقصود و منظوری که ما داریم و امیدواریم موافقت بفرمائید با همین نظری که همه آقایان دارند و همراهی بفرمائید که انشاء الله از این وضع مبهم بیرون آئیم **وزیر مالیه** - چون بیانات آقای فهیمی از نظارت در مخارج و اینها بود و فرمودند (که باید قبلاً نظارت در خرج بکنند نه بعد) بنده عرض میکنم البته رسیدگی بمخارج و اسناد خرجش وقتی است که خرج تمام شود و همان کاری که فرمودند که باید کرد ما کردیم و کمیونی را که فرمودند از میان رفت اینطور نیست کمیسیون قریب شش ماه کار کرد متوالیا و مرتباً هر روز مشغول بود و کارش را تمام کرد و راپرتش را داد بنده تفصیلی که عرض کردم عیناً مطابق با واقع است و همان ترتیبی است که شده است چون کمیسیون کارش رسیدگی بمحاسبات است و کارش را تمام کرده حالا يك کمیسیون فنی دارد که در این باب رسیدگی میکنند اگر حالا شنیده اید که يك کمیسیون است آن کمیسیون راجع به قسمت فنیش است که اینکه نسبت داده میشود چقدر ساخته اند تا چه اندازه صحیح است و تا چه اندازه صحیح نیست و الا قسمت محاسباتش تمام شد و تا آن اندازه که میشد کمیسیون تمام مواد جزئی و کلی را که مربوط بسندیکا معین کردند و بیرون نویس کردند و بحث

کردند و بيك نتیجه رسیدند حالا هم مخارج راه آهن و طرق (که هیچ اشکالی درش نبود) همیشه رسیدگی میشود اداره ما هم بمحاسبات مخصوصشان رسیدگی میکند بمخارج راه آهن هم رسیدگی میشود ولی اینکه از جزئیاتش مطلع باشند بنده اگر بدانم که چه نوع جزئیاتی را طالب هستند هر نوع جزئیاتی را که وزارت طرق دارد بنده ترتیبی میدهم که فردا بفرستند خدمتتان که باطلاع همه آقایان هم برسد یکی این است که چه میخواهند بکنند البته کارل را که مامور کرده اند برود راه آهن بسازد او يك پیشنهادی داده است که من میخواهم فلاقتدر پل بسازم فلاقتدر رایل بگذارم تمام را بترتیب قلم بقلم نوشته است و خرجش را هم در مقابلش البته ممکن است يك نسخه از اینکه مناط عمل است در جنوب و او هم باید مطابق آن رفتار کند فرستاده شود بکمیسیون بودجه با کمیسیون طرق که مراجعه بفرمائید ملاحظه بفرمائید و اگر هم لازم باشد طبع و توزیع شود که آقایان بدانند که در همان نقشه که از علی آباد باینطرف است دوباره دقت کنند که دفعه ثانوی باشد که بعدها گفته نشود که آن نقشه که سندیکا کشیده است غلط بوده است همین جا بلژیکیها و ژاپنیها مشغول این کار بوده اند و حالا هم سوئدیها دارند کار میکنند و شروع بکار کرده اند البته جزئیات امر بتفصیل فرستاده میشود و ملاحظه میشود يك چیز را بنده لازم میدانم که رفع شبهه بشود چون شاید اشتهاها بزبان آقای فهیمی جاری شد که فرمودند قرار دادی که با کارل داریم ما هیچ نوع قرار دادی با کارل نداریم غیر از قرارداد کنترلات و استخدامش که آخرش هم منتهی به چنین و چنان می شود خبر مأمورین وزارت طرق هستند در آنجا و مفتش هستند مراقبت میکنند و تا اندازه که از دست ما ساخته است مراقبت میکنیم نظارت میکنیم چنانچه در کار سندیکا هم نظارت کامل بود و تحت نظر آقای ارباب هم بود و همه روزه میرفتند و تمام ایرادات را (حالا عرض نمیکنم تمام

بلکه اکثرش را) میگفتند ولی امریکائیها قبول نمیکردند و زیر بار نمیرفتند و اگر دولت هم نسبت بانها زیاد فشار میآورد آنوقت میگفتند مأمورین دولت نعدی میکنند و شاید جور دیگر مورد ایراد می شدیم میگفتند اگر بنا باشد مردمی که از فرنگستان آمده اند و چند تا اسباب همراهشان آورده اند و دو میلیون پول میگیرند و يك نفر متخصص و مهندس امریکائی هم در راس آنهاست که هرچه او حکم کند باید عمل کرد و اینجا دیکتاتور بشود از این حیث آنوقت اسباب زحمت میشد و کاریشرفت نمیکرد و هر وقت که مفتشین وزارت طرق و سر مهندس امریکائی خودمان میرفتند برای تقشیش میگفتند نظارتش اینطور است و چه میکنند و فوراً تردید میکردند و شاید صد ها از این قبیل مراسلات باشد که خود آقای ارباب امضا کرده باشند که در همه مورد ایراد گرفته اند و بانها خاطر نشان کرده اند الان هم مراقبت باندازه کافی میشود و بنده باقا اینقدرش را اطمینان میتوانم بدهم که با این ترتیب حالیه نظارت کامل میشود و این جور چیزها هم بی ریخت و پاش نمیتواند باشد و نمیتوان هم گفت که آنها بد کار کرده اند البته معلوم است وقتی کاری را بترتیب مقاطعه دادند که هر قدر میخواهد کار کند و هر قدر میخواهد پول ببرد و او را مختار کنند غیر از این است که ما خودمان مستخدم بگیریم و بفرستیم یعنی مستخدمین و متخصصین که رتبه چهار داندروزی هشت قران بانها داده میشود و فوق العاده مطابق نظامنامه وزارت مالیه هشت قران است این را آمدند اینجا و هزار جور تقاضا کردند که این نظامنامه از پیش نمرود اجازه بدهید که یکقدری کم و زیاد شود و ما اجازه بهش دادیم در صورتیکه با نظامنامه عمومی دولت هم زیاد فرقی ندارد این است که حالا این ملاحظات و دقتها در کار میشود و ان چیزی که فرمودند بنده خودم شك ندارم که همه آقایان و اعضاء مجلس شورای ملی کمال مراقبت و مواظبت را در این کار دارند و میخواهند این کار خوب

از پیش برود و هیچ حیف و میلی درش نباشد این فکر خیلی مستحسن و ممدوح است و جای تشکر هم هست و بنده تمنا میکنم که در آتیه هم بیشتر از این باینکار علاقمندی بخرج داده شود چون این خیلی صحیح است که فرمودید که این پولش کلی است و باید خیلی اهمیت داده شود همینطور هم هست اگر ما میخواستیم در فلان محل فلان قنات را در بیاورند می گفتیم خوب سروتپش آنقدرها نمیشود و اگر یکقدری زیاد تر شود اهمیت ندارد اما مسئله راه آهن غیر از آن هست خرجش خیلی زیاد می شود و ما میخواهیم از آن نتیجه بگیریم بنا بر این باید خیلی اهمیت داده شود و کاملاً درش دقت شود تا نتیجه ازش گرفته شود بنده مخصوصاً از طرف آقای وزیر طرق تمنا میکنم که هر چه لازم باشد آقایان بخواهند که باز فرستاده شود و اگر آقایان توجه فرمایند در خود لایحه هم این قسمت هست که مینویسد در تبصره که وزارت طرق مکلف است هر شش ماه بشش ماه صورت کلیه مصارف مربوطه به راه آهن را برای اطلاع نمایندگان بمجلس شورای ملی بفرستد این هم در اینجا منظور شده است البته باید توجه کرد و مراقبت کرد و کمیسیون مربوطه اش در تمام جزئیاتش شریک باشد و دقت کند و این البته خیلی ممدوح است ولی اینرا عرض کنم که این مذاکرات ربطی بتصویب لایحه و این اعتبار ندارد البته آقایان تصدیق دارند که باید این اعتبار داده شود ولی این پولی که داده میشود بنده هم مثل یکی از آقایان (بنده که وزیر طرق نیستم) ولی از نقطه نظر علاقمندی باین مسئله سایر آقایان وزراء هم همه جور در این کار دقت میکنند و حتی برای خاطر آقایان عرض میکنم که باندازه بکار راه آهن اهمیت داده میشود که آن را اولین موضوع دولت قرار داده اند و اگر این مطلب را بنده عرض کنم گمان نمیکند يك سری را بروز داده باشم که حتی قرار داده شده است که در هر جلسه که هیئت وزراء تشکیل می شود اول جلسه نیمساعت یکساعت دو ساعت فقط در خصوص راه آهن بحث شود

بعد برویم سرمطالب عمومی دیگر مملکتی.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - پیشنهادی از آقای مؤید احمدی رسیده است قرائت میشود:

پیشنهاد میشود چون این لایحه مهم و وزیر طرق هم حضور ندارند وقت هم گذشته است جلسه ختم و در جلسه آتیه با حضور وزیر طرق لایحه مطرح شود

رئیس - آقای مؤید احمدی

مؤید احمدی - چون در ضمن فرمایشات آقای وزیر

مالیه بود که بعضی اطلاعات هست که با آقای وزیر طرق است این است که شاید مایک سؤالاتی بکنیم که در نظر آقای وزیر مالیه نباشد بعلاوه عجله هم در تصویب این اعتبار نداریم برای اینکه بطوریکه فرمودند هنوز مقداری از اعتبار پنج ملیون باقی است از این جهت بماند برای جلسه بعد که اگر نظریاتی داریم مطالعه کنیم و سؤالاتی بکنیم بعد تصویب شود

وزیر مالیه - اگر آقایان برای اینکه دیر شده است

و میل ندارند کار دنبال شود و میخواهند تشریف ببرند بخواهند جلسه ختم شود بنده حرفی ندارم ولی اینکه فرمودند چون يك سؤالاتی هست که باید بشود بنده تمنا دارم که هر سؤالی آقایان دارند از بنده بپرسند و بنده جواب عرض میکنم چنانچه جواب عرض نکردم آنوقت از آقای وزیر طرق بپرسند بعلاوه عرض کردم که آقای وزیر طرق کسالت دارند و معلوم هم نیست در یکی دو جلسه دیگر در مجلس حاضر شوند برای این لایحه هم نهایت درجه علاقمندی و عجله دارند دلیل و سرش را هم اول عرض کردم فرمودند از این پول

مقتاریش باقی است عرض کردم این سوئدی ها که آمدند دو ملیون پول باید بکناریم پیش بانک ملی آقایان در جرائد تفصیله را دیده اند اگر شرح مشروحش را هم بخواهند ممکن است بنده شرح بدهم که چه تریبی شده است که باین پول احتیاج دارند اگر احتیاج نداشتند اینقدر اصرار نمیکردند و چون خیلی علاقمند هستند از بنده خواهش کردند و بنده از آقایان تمنا کردم که در تصویب این لایحه تسریع فرمایند و اگر میدانستم که ممکن است بماند برای جلسه آینده و این مذاکرات که شده است هدر میرود (خودم را عرض میکنم) و کارهای خودم را تمام میکردم و تقاضای طرح آنرا نمیکردم این است که از آقایان خواهش میکنم هر ایرادی که دارند بفرمایند و بنده جواب عرض میکنم و بعلاوه این مذاکراتی که آقایان فرمودند هیچکدام تصدیق بررد لایحه نبود بنا بر این خیلی ممنون میشوم که امروز این لایحه را تصویب فرمایند

رئیس - آقایانیکه با پیشنهاد آقای مؤید احمدی موافقت قیام فرمایند

(چند نفری قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد. رای میگیریم بماده واحده با ورقه موافقتین ورقه سفید خواهند داد (اخذ و شماره آراء بعمل آمده ۵۷ ورقه سفید تعداد شد)

رئیس - عدّه حاضر در موقع اعلام رأی ۸۳ با کثرت ۵۷ رای تصویب شد *

[۷ - تقدیم يك فقره لایحه از طرف وزارت عدلیه]

وزیر مالیه - يك لایحه آقای وزیر عدلیه داشتند که

اسامی رأی دهندگان - آقایان : احتشامزاده - ایزدی - طهرانی - مخبر فرمند - معتضدی - دکتر احتشام - دکتر ضیائی ارکانی - علوی سبزواری - افغمی - دکتر ملکزاده - امیر ابراهیمی - دکتر سنک - میرزا محمدحسین نواب - فروزی - فیضی موفر - باستانی - خواجوی - ساکبان - میرزا علی چایچی - شریعتزاده - فتوحی - صفاری - تربیت - دکتر شیخ - لاریجانی ناصری - بیات ماکو - دبستانی کرمانی - بهبهانی - کارزونی - نقه الاسلامی - امیر دولتشاهی - بیات - حاج محمد رضا بهبهانی - لیقوانی - قراکوزلو - ملک زاده آملی - محمد علی میرزا دولتشاهی - اقبال - وهابزاده - حسنعلی میرزا دولتشاهی - ارباب کیخسرو شاهرخ شریفی - مجبط - اعتبار - جمشیدی - حبیبی - مفتی - هزار جریبی - دکتر لطفان - میرزا یونس - آدینه جان یارعلی - طالش خان ملک آرائی - مقدم

[۸ - موقع جلسه بعد - ختم جلسه]

رئیس - اگر آقایان موافقت میفرمایند جلسه ختم شود
جلسه آینده یکشنبه نهم آبان سه ساعت قبل از ظهر
دستور بقیه لوایح موجوده
[مجلس سه ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد]
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

بمجلس تقدیم کنند فرصت نشد که تقدیم کنند از بنده
خواهش کردند که بنده تقدیم کنم راجع بمحاکمه قطاع
الطریق و غیره است که آقایان در روزنامه هاهم شاید دیده
باشند .

قانون

اجازه اجرای لوایح پیشنهادی وزارت عدلیه پس از تصویب کمیسیون پارلمانی قوانین عدلیه
ماده واحده - وزیر عدلیه مجاز است لوایح قانونی را که به مجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید پس از
تصویب کمیسیون فعلی قوانین عدلیه بموقع اجرا گذارده و پس از آزمایش آنها در عملی نواقصی را که در ضمن جریان
ممکن است معلوم شود رفع و قوانین مزبوره را تکمیل نموده نائیباً برای تصویب به مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید.
لوایح مزبوره در کمیسیون مطرح و پس از شور اول طبع و توزیع خواهد شد تا نمایندگان نظریات
خود را در موضوع لایحه در ظرف هشت روز از تاریخ توزیع بکمیسیون بدهند و شور دوم بعد از انقضاء
هشت روز بعمل آید .

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه دوم آبان ماه یکهزار و سیصد و ده شمسی بتصویب مجلس
شورای ملی رسید .
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

راجع به عوارض صدور میس و قوچ و بره

ماده واحده - حقوقی که در موقع صدور میس و قوچ و بره بموجب تعرفه گمرکی مصوب ۱۳ اردیبهشت
۱۳۰۷ اخذ میشود نسبت به میس و قوچ و بره غیر سفید از تاریخ تصویب این قانون ملغی خواهد بود و
وزارت مالیه مجاز است در هر منطقه که صلاح بداند از میس و قوچ و بره سفید در موقع صدور دو قران
عوارض صدور اخذ نماید .

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه دوم آبان ماه یکهزار و سیصد و ده شمسی بتصویب مجلس
شورای ملی رسید .
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

سه ملیون و پانصد هزار تومان اعتبار اضافی برای خرید مصالح و مخارج ساختمان راه آهن در سال ۱۳۱۰
ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است مبلغ سه ملیون و پانصد هزار تومان علاوه بر اعتبار مصوب ۳۱
فروردین ۱۳۱۰ از محل عایدات قند و شکر برای خرید مصالح و مخارج ساختمان راه آهن در سال ۱۳۱۰ بوزارت
طرق پرداخت نماید .

تبصره - وزارت طرق مکلف است ششماه به ششماه صورت کلیه مصارف مربوطه براه آهن را برای اطلاع
نمایندگان به مجلس شورای ملی تقدیم نماید .

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه دوم آبان ماه یکهزار و سیصد و ده شمسی بتصویب
مجلس شورای ملی رسید .
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر